

memo

aan: De raad Tytsjerksteradiel
van: College (Daniëlle Kuipers)
datum: 2 december 2015
onderwerp: Mantelzorgwaardering
stuknummer: S2015-27576
dossiernummer: Z2015-08711
c.c.:

Vergadering 17 december 2015, punt 8

Memo mantelzorgwaardering

In deze memo wordt puntsgewijs toelichting gegeven op de vragen/ onduidelijkheden met betrekking tot de nieuwe taak van mantelzorgwaardering die naar voren zijn gebracht door verschillende fracties tijdens de raadsvergadering van 19 november jongstleden.

Van mantelzorgcompliment naar mantelzorgwaardering

Per 1 januari 2015 is het mantelzorgcompliment vanuit de rijksoverheid afgeschaft. Het mantelzorgcompliment werd uitgegeven middels een financiële blijk van waardering. Een persoon kwam in aanmerking voor het mantelzorgcompliment als de cliënt een langdurige extramurale AWBZ-indicatie had. Deze is verdwenen met de herziening van de AWBZ. Omdat de regering veel waarde hecht aan de inzet en betrokkenheid van mantelzorgers, heeft zij de verantwoordelijkheid voor het waarderen van mantelzorgers sinds 2015 overgedragen naar gemeenten. Deze waardering biedt een aanvullend middel om het bestaande beleid rondom mantelzorg binnen Tytsjerksteradiel te realiseren. Onder het huidige Wmo beleidsplan vallen, in het kader van maatwerkvoorzieningen, ondersteuningsmogelijkheden en vervangende zorg (respijtzorg) om de mantelzorg te ontlasten.

Mantelzorgwaardering is een extra taak waarvoor gemeenten verantwoordelijk geworden zijn en waarvoor een apart budget van € 125.000,- vanuit het Rijk is overgeheveld. Bij het opstellen van de notitie mantelzorgwaardering is gebruik gemaakt van de speerpunten die in de handreiking "*waardering van mantelzorgers*" (ministerie VWS, Mezzo en VNG, juli 2015) opgesteld zijn: vinden, versterken, verbinden en verlichten. Daarnaast zijn het steunpunt mantelzorg, de Wmo raden van Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen, leden van de dorpen teams en jeugdteams, Fawaka en de klankbordgroep mantelzorg betrokken geweest bij de totstandkoming van de notitie.

Jonge mantelzorgers

Over jonge mantelzorgers zijn weinig gegevens beschikbaar met betrekking tot aantallen. Kinderen die opgroeien met ziekte en zorg, zijn daarnaast vaak kinderen met verborgen zorgen. Binnen onze gemeente richt Kearn zich op jonge mantelzorgers door het organiseren van activiteiten. Tevens is er binnen Fryslân de inzet van Fawaka: een organisatie voor ondersteuning van de jonge mantelzorgers. De bijeenkomsten in de dorpen in het kader van de waardering zijn er bovendien niet alleen op gericht om de volwassen mantelzorgers te bereiken en in beeld te krijgen, maar ook de jonge mantelzorgers.

Het Steunpunt mantelzorg wil zich ontwikkelen tot een *expertisecentrum mantelzorg* (medio 2016). Vanuit die “nieuwe” organisatie richten zij zich, naast de bestaande taken, op het informeren, adviseren en trainen van die professionals zodat deze in staat zijn mantelzorgers optimaal te begeleiden. Hierbij kan in het kader van de jeugd gedacht worden aan voorlichting op scholen, koppelingen met sportverenigingen, etc.

Nulmeting / basisfuncties mantelzorg

Om het mantelzorg- en vrijwilligerswerkbeleid op lokaal niveau verder te versterken liep het landelijke meerjarenprogramma “*Goed voor Elkaar*” (2009 - 2013). “*Goed voor Elkaar*” bestond uit grofweg uit twee onderdelen: een nulmeting (2009) en gratis advies (2010 - 2013). De nulmeting had als doel om te zien hoe gemeenten er anno 2009 voorstonden wat betreft Wmo prestatieveld 4 en om te kijken waar voor gemeenten uitdagingen lagen voor verbetering. Er werd onderscheid gemaakt tussen verschillende basisfuncties van mantelzorg: informatie, advies en begeleiding, emotionele steun, educatie, praktische hulp, respijtzorg, financiële tegemoetkoming en materiële hulp. Anno 2015 zijn deze basisfuncties in Tytsjerksteradiel grotendeels onderverdeeld in het beleidsplan Wmo 2015, de mantelzorgwaardering, in de opdracht richting Kearn en het steunpunt mantelzorg en via de bijzondere bijstand.

In 2014 is een aanvullend op het programma “*Goed voor elkaar*” het rapport: “*Het hart van de transformatie*” (Movisie, 2014) i.o.v. het ministerie van VWS verschenen. De herziening van de Wmo in 2015 en de veranderingen in de langdurige zorg vragen volgens staatssecretaris Van Rijn om een herijking van de basisfuncties. Er is een groot draagvlak onder gemeenten voor een nieuw richtinggevend kader voor ondersteuning van vrijwilligerswerk en mantelzorg in het licht van de ontwikkelingen binnen het sociaal domein en de eisen en wensen vanuit de Wmo. Door gebruik te maken van de speerpunten uit de eerder genoemde handreiking “*waardering van mantelzorgers*” uit 2015 is getracht om de notitie aan te laten sluiten op de huidige ontwikkelingen binnen het sociaal domein en binnen het beleidsplan Wmo 2015.

Mantelzorgers woonachtig buiten de gemeente Tytsjerksteradiel

In het licht van de participatiesamenleving is het uitgangspunt van de notitie dat iedere mantelzorger die actief is binnen onze gemeente gewaardeerd wordt. Dit geldt ook als deze woonachtig is buiten onze gemeente, omdat diegene wel actief zorg verleent aan een inwoner van de gemeente. Het is ook wettelijk vastgelegd in de memorie van toelichting op de Wmo dat de gemeente waar de cliënt woont verantwoordelijk is voor de waardering van mantelzorgers. Als een inwoner van Tytsjerksteradiel mantelzorg verleent buiten de gemeente, dan kan diegene (eventueel met hulp vanuit onze gemeente) een beroep doen op de betreffende gemeente voor waardering en ondersteuning.

Doordat er geen criteria vastgelegd zijn waaraan een mantelzorger moet voldoen om voor de waardering in aanmerking te komen, worden de administratieve lasten verlaagd. Een mantelzorger die niet woont binnen de gemeente en die geen zorg verleent aan een inwoner van de gemeente zou in theorie alsnog gebruik kunnen maken van de mantelzorgwaardering in natura door de (informatieve) bijeenkomsten bij te wonen. In de praktijk verwachten wij dat dit zelden tot niet voor zal gaan komen, maar enkele deelnemers meer bij deze bijeenkomsten doet geen afbreuk aan de waardering van mantelzorgers die wel wonen of zorg verlenen binnen de gemeente.

Kosten uitvoering mantelzorgwaardering

In Tytsjerksteradiel wordt de mantelzorgwaardering in natura uitgekeerd: startpunt zijn bijeenkomsten in de dorpen waarbij informatie over de mogelijkheden van o.a. respijtzorg, financiële ondersteuning en andere specifieke thema's gegeven wordt aan mantelzorgers en bovenal het gesprek met de mantelzorger aangegaan wordt. Zijn zij in staat hun taken uit te voeren? Wat hebben mantelzorgers gericht nodig van professionals en hoe kunnen zij daarbij (extra) ondersteund worden? Zijn er behoeften aan specifieke diensten, activiteiten of ondersteuning in de vorm van een maatje? Op dit moment hebben wij onvoldoende zicht op wie de mantelzorgers zijn en waar zij behoefte aan hebben. Ervaring wijst uit dat mantelzorgers niet snel op algemene, groots opgezette bijeenkomsten af komen, maar gemakkelijker afkomen op bijeenkomsten in de nabije omgeving zoals het eigen dorp. Als een mantelzorger zich eerst moet aanmelden voor een bijeenkomst, dan levert dat in de praktijk vaak ook een drempel op. Om de waardering op de langere termijn concreet en effectief te ontwikkelen en uit te rollen is als startpunt gekozen voor de bijeenkomsten in de dorpen en de gesprekken met mantelzorgers.

De kosten voor de bijeenkomsten worden geraamd op € 50.000,-. Het gaat om 18 bijeenkomsten (waarvan twee in Burgum) waarbij professionals, en tevens leden van het dorpenteam, ingezet worden om mantelzorgers in beeld te brengen en vervolgens serieus en gedegen het gesprek aan te gaan met de mantelzorger(s). Dit zijn geen organisatiekosten, maar kosten die betrekking hebben op de PR, de uitvoering door beroepskrachten, de locatie, evaluatie en eventuele nazorg. Respijtzorg en reeds bestaande ondersteuningsmogelijkheden zijn budgettair gezien ondergebracht bij de Wmo -maatwerkvoorzieningen.

De mantelzorgwaardering in natura biedt de mogelijkheid om mantelzorgers te waarderen door:

- hun te informeren over/ begeleiden naar bestaande regelingen en activiteiten binnen de gemeente o.a. op het gebied van (financiële) ondersteuning en respijtzorg;
- hun behoeften in kaart te brengen en deze vervolgens te vertalen naar concreet beleid of concrete diensten/ activiteiten;
- het gegeven dat de mantelzorger en die zorg die hij/zij verleend erkend wordt door de persoonlijke aanpak van deze bijeenkomsten. Het is daarmee niet een nieuwe vorm van ondersteuning, maar wel een waardevolle versterking van de bestaande ondersteuning.

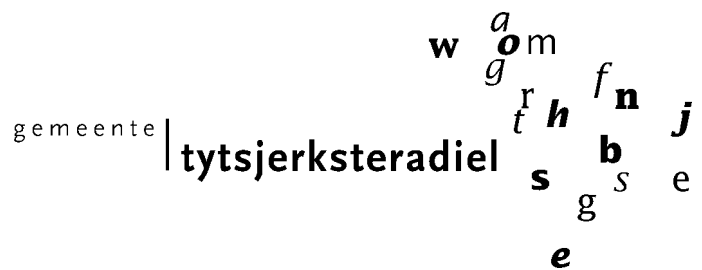
De overige gelden uit het budget mantelzorgwaardering kunnen naar aanleiding van de uitkomsten van deze gesprekken op gerichte wijze ingezet worden om mantelzorgers te waarderen naar aanleiding van de behoeften die men zelf aan heeft gegeven (bijvoorbeeld in de vorm van activiteiten of een dienst). Mocht aan de hand van de evaluaties blijken dat er geen behoefte is aan een tweede ronde van bijeenkomsten (in alle of een gedeelte van de dorpen), dan worden deze uiteraard stopgezet.

Dorpenteams & jeugdteams

Door de dorpen- en jeugdteams te betrekken bij de bijeenkomsten in de dorpen en door de samenwerking te zoeken met het Steunpunt mantelzorg wordt de verbinding tussen mantelzorgbeleid en de uitvoering versterkt en de kennis verdiept. Daarnaast zijn de bijeenkomsten voor de teams nog een extra gelegenheid om zichzelf "te laten zien" binnen de dorpen, zodat de drempel om contact te leggen met een lid van het team nog meer verlaagd wordt.

Evaluatie

memo

Er wordt uitgegaan van een beleidsperiode van drie jaar waarbij tussentijds (in ieder geval na het eerste halfjaar) geëvalueerd wordt. De raad wordt hierover door middel van de bestuursrapportage op de hoogte gebracht. Indien er belangrijke ontwikkelingen zijn, dan wordt de raad tussentijds op de hoogte gesteld. Mocht tijdens evaluaties blijken dat de ondersteuningsbehoeften van mantelzorgers anders zijn, dan wordt in de uitvoering worden aangepast.

In lijn met de gedachte van de mantelzorgwaardering zijn er de afgelopen weken bijeenkomsten vanuit het Steunpunt mantelzorg/ Kearn georganiseerd in enkele dorpen binnen de gemeente Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen (weken van de mantelzorg). De eerste ervaringen leren dat de opkomst niet heel hoog was, maar dat aan de hand van een wensboom interessante gesprekken op gang kwamen met de aanwezigen.